

Європейські газові ринки

Календарний тиждень №16

16-22 квітня 2018 р.

Вжито таких скорочень:

ВТП – віртуальний торговельний пункт
CEGH - Центральноевропейський газовий хаб (Баумгартен)
ГТО – газотранспортний оператор
ГТС – газотранспортна система
ЄЦБ – Європейський центральний банк
МЕА – Міжнародне енергетичне агентство (Париж, Франція)
СПГ – скраплений природний газ
ПСГ – підземні сховища газу
ТКМ - тисяча кубічних метрів
ЦСЄ – Центральна і Східна Європа

Якщо окремо не зазначено інакше, під кубічними метрами розуміються стандартні кубічні метри, об'єм яких вимірюється при температурі 20°C та тиску 101,325 кПа. При перетвореннях енергетичних одиниць на об'ємні, згідно з наявною в НГБІ методикою, середнє значення вищої теплоти згорання російського експортного газу в Центральній Європі, за даними операторів транскордонних пунктів у регіоні ЦСЄ. Для пари євро/дол. США використовується щоденний курс ЄЦБ. Для країн, які не входять до Єврозони, - обмінні курси, що встановлюють їхні центральні банки. Тижневі та місячні показники розраховуються на підставі щоденних величин. Наведені спотові ціни являють собою ціни з поставкою наступного дня, усереднені та середньозважені по об'ємах наприкінці торговельного дня. З метою підвищення наочності при порівнянні цін, починаючи з цього бюлетеня, ціни, які наводяться для британського NBP, будуть приведені до теплотворності російського газу. Реальна середня теплотворність британського газу вище російського експортного, і ціни відповідно дещо вищі.

Зміст

(37 сторінок шрифтом 9)

Підсумки

1. Ключові показники і процеси

1.0 Нові фактори радикально змінюють європейські газові ринки

Нідерланди

Норвезькі проблеми

Італія-Лівія

1.1 Тижневі показники

1.1.1 Об'єми торгівлі

1.2 Процеси і фактори

2. Спотові ціни

2.1 Наступної доби

2.2 Спреди NCG-CEGH, Gaspool – польський хаб

2.3 Румунський спотовий хаб

2.4 Протягом доби

3. Ф'ючерси

4. Найважливіші хаби

4.1 NCG

4.2 CEGH

4.3 Польський хаб

5. Тема тижня - Ціни для населення та промисловості в країнах ЄС і Україні

5.1 Ціни для промисловості за підсумками 4 кварталу 2017 р.

5.2 Ціни для населення за підсумками 4 кварталу 2017 р.

5.3 Ціни для населення **в березні 2018 року**

5.4 Підсумки

6. Нафта, нафтопродукти і вугілля

6.1 Фактори нафтового ринку

Прогноз ЦБ РФ

6.2 Ціни на російську нафту та нові експортні мита РФ

7. Економічні фактори.

7.1 Курс валют

7.2 Прогнози МВФ і Морган Стенлі про перехід світової економіки до стагнації

8. Прейскурант на природний газ **з 1 травня 2018 року**, продаж/постачання Компанією якого не підпадає під дію Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.03.17 №187 (зі змінами та доповненнями)

8.1 Аналіз

9. Прейскурант на природний газ із ресурсів НАК «Нафтогаз України» з 1 по 31 квітня 2018 року (включно),

продаж/постачання Компанією якого не підпадає під дію Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносупільних інтересів за умови здійснення передачі природного газу в ПСГ ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

10. Прейскурант НАК «Нафтогаз України» на природний газ з 14 листопада 2017 року для забезпечення загальносупільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу

11. Важливі події

11.1 Експорт «Газпрому» по 15.04.18

11.2 Ціни «Газпрому» у 1-4 кварталах 2018 р.

11.3 «Чорноморнафтогаз»

12. Інформація ТБ «Українська енергетична біржа»

КОРОТКІ ПІДСУМКИ

Нові фактори. В останні два тижні зростаючі ціни на європейських газових хабах сформувалися під впливом комплексу факторів, зокрема: скорочення видобутку в Нідерландах; аварійних призупинень Норвегії; техобслуговування лівійського газового комплексу Mellitah. Найбільш критично на «газовий ландшафт» ЄС впливає ситуація в Голландії. 14-15 квітня ц. р. нідерландський імпорт норвезького газу зріс до найвищої позначки з 2010 р. Обсяги імпорту Нідерландів з Норвегії становили 83,79 млн. куб. м на добу, а видобуток газу в Нідерландах 15.04.18 впав до 54,24 млн. куб. м на добу. Нідерланди стали чистим імпортером природного газу, та, при цьому, суттєвим. Зростання норвезького експорту для Нідерландів стимулювало підвищення цін на газ у цій країні, більш високі ціни на TTF, ніж на сусідніх німецьких хабах.

Об'єми торгівлі. На початку та наприкінці тижня рівень попиту помітно перевищував обсяги надходження газу на ринки, що було викликано аваріями на норвезьких газових об'єктах. Дефіцит ресурсу призвів у відповідні дні до зростання цін на газ. Обсяги торгів були на рівні попереднього тижня, незважаючи на помітне зростання цін. Тижневі об'єми торгів спотом на NCG склали 235 млн. куб. м (200 млн. куб. м на попередньому тижні).

Спотові ціни на європейських газових ринках понизилися, за винятком Баумгартена та Польщі. Найдорожчим спотовим хабом Європи став Баумгартен. Середня тижнева ціна поставок наступної доби понизилася в середньому по всіх досліджуваних хабах (без Румунії та Польщі) на 2 дол. США/ткм (+\$14 на попередньому тижні), а у Польщі вона підвищилася на 8 дол. США/ткм.

Поставки протягом доби торгів (промпти) за підсумками тижня подешевшали, за винятком Баумгартена та Польщі, де вони помітно додали в ціні. Баумгартен став найдорожчим хабом по поставках протягом доби.

Поставки наступної доби. Середня тижнева ціна по досліджуваних хабах понизилася на 0,6% (+4,8% на попередньому тижні).

Спреди спотових цін. За підсумками тижня польський хаб повертається до властивого йому спреда з одним з найдешевших хабів Західної Європи та надалі показує високу волатильність спотових цін протягом тижня. Середні тижневі спреди склали: CEGH/NCG = +\$9 (+ \$3 на попередньому тижні), Польща/Gaspool = +\$7 (нуль).

Румунський хаб. Середня ціна тижня на поставки наступної доби зросла на \$1 за ткм. Сумарний тижневий об'єм торгів склав 62 млн. куб. м (67 млн. куб. м на попередньому тижні).

Ф'ючерси дешевшали у середині тижня, на решті торгів дорожчали. В середньому по хабах ціна поставок наступного місяця у п'ятницю зросла відносно першого дня торгів тижня на \$2 (+\$14 на попередньому тижні). Найдорожчими ф'ючерсними газовими ринками в Європі (після Польщі) стали Угорщина та Баумгартен, ціни яких переплітаються.

Поставки наступного газового місяця. Середня тижнева ціна по всіх досліджуваних хабах підвищилася на 2,0% (+5,4% на попередньому тижні).

Поставки у наступному газовому кварталі. Середня тижнева ціна наступного кварталу по всіх досліджуваних хабах підвищилася на 2,5% (+5,3% на попередньому тижні).

Поставки у зимовий сезон 2018 р. Середня тижнева ціна по всіх досліджуваних підвищилася на 2,0% (+4,7% на попередньому тижні).

NCG. На початку та наприкінці тижня ціна ф'ючерсів помітно зростала. За підсумками тижня більшість форвардних поставок на цьому німецькому хабі подорожчали. Сильніше підвищили ціну поставки з більш короткими термінами доставки. Очевидно, причиною є закачування до ПСГ. Середня денна ціна всіх ф'ючерсів за підсумками п'ятничних торгів була вище ціни першого дня торгів на \$1 (+ \$10 на попередньому тижні).

CEGH. Денна динаміка цін протягом тижня на CEGH практично не відрізнялася від NCG, характеризувалася зростанням цін на початку та наприкінці тижня. Однак, на відміну від NCG, подорожчали всі ф'ючерси, без винятку; сильніше, як і на NCG, - з більш короткими термінами доставки. Середній приріст по всіх ф'ючерсах денної ціни за підсумками п'ятничних торгів відносно першого дня торгів склав \$2 (+ \$12 на попередньому тижні).

Польський хаб. За підсумками тижня оптові ціни на природний газ у Польщі подорожчали. Середня тижнева ціна форвардних контактів зросла на 2,4% (+3,1% на попередньому тижні). Поставки наступної доби подорожчали на 3,1% (-5,2% на попередньому тижні), а поставки протягом доби - на 2,0% (-3,8%).

Тема тижня: ціни для населення та промисловості в країнах ЄС і України

За підсумками березня 2018 року, в структурі роздрібної ціни найвища в Європі питома вага енергетичної складової виявилася в Україні – 73%, при середній по ЄС-28 – 44%. Водночас, Україна показала **найнижчу величину розподільчої складової в Європі** (після Естонії).

Співвідношення в ціні частки природного газу та розподільчої складової може свідчити про те, що постачальник природного газу міг керуватися бажанням максимізувати свій дохід за рахунок розподільчих компаній.

У березні 2018 р. найнижчі ціни для населення, з урахуванням купівельної спроможності, були у Великобританії. В країні сформувався найбільш розвинутий ринок природного газу в Європі. Водночас, серед країн з найдорожчим для населення газом опинилася Польща. Європейські чинники неодноразово попереджали «Нафтогаз» не слідувати монополістичним зразкам організації газового ринку, які сповідує Польща.

За підсумками 4 кварталу 2017 р. (найновіші дані Єврокомісії), найвища промислова ціна була в Швеції, найнижча - у Великобританії. Найбідніша країна Європи, Україна, має ціни для промисловості помітно вище Великобританії, розташована у європейській ціновій середині. Ціни для промисловості в Європі знижувалися, починаючи з 2014 року, у 2017 р. вони стабілізувалися.

Середня роздрібна ціна для населення (включаючи всі податки) зростала з 2010 р. по 2014-2015 рр. (залежно від країни), після чого падає. У 4 кварталі 2017 р. середня ціна для населення (включаючи всі податки) була в ЄС на 9% нижче, ніж у такий же період попереднього року. Найдешевша ціна в ЄС – у Румунії. Регіон ЦСЄ в цілому характеризується в ЄС пониженими цінами для населення.

В Україні ціна на природний газ для населення нижче, ніж в ЄС, у 4 кварталі 2018 р. її доларовий еквівалент склав \$258 за ткм. Однак, **з урахуванням купівельної спроможності населення, природний газ в Україні є найдорожчим в Європі.** Мінімальна зарплата в Україні є найнижчою в Європі, втричі нижче, ніж навіть у Сербії.

Post scriptum. У неділю 22.04.18 В.о. держсекретаря США Джон Салліван закликав Україну підвищити тарифи на газ до паритетного рівня з імпортом. Сходе на те, що українські нафтогазові «ходоки» свого добилися.

Нафта, нафтопродукти, вугілля. Середня тижнева ціна маркерної нафти Brent подорожчала на \$1,59 за барель відносно попереднього тижня (+ \$3,43 на попередньому тижні), газойля – на \$3,05 (+ \$26,30 за мт). Головною причиною було загострення геополітичної ситуації на Близькому Сході та політика нагнітання цін на нафту, яку проводять спільно Росія та Саудівська Аравія. Заходи міжнародного співтовариства з метою припинити зростання цін на нафту наразі суттєвих результатів не дали. Ситуація все більш нагадує нафтову кризу 1973-1974 рр. та все більш черевата розвитком економічної кризи. Деякі політики заявляють, що картельний зговір на чолі з РФ є її відповіддю на санкції США.

Фактори нафтового ринку. Ціни на нафту протягом тижня зростали під впливом трьох основних факторів: (1) Сирія – основний важіль; (2) Заява ОПЕК про зустріч у травні, де обговорюватиметься продовження угоди ОПЕК+ на 2019 рік, створення саудівсько-російського координаційного комітету та інші дії учасників угоди ОПЕК+, спрямовані на нагнітання цін; (3) Падіння запасів у США (щотижнева інформація).

Поряд з тим, низка авторитетних міжурядових органів намагають стримати зростання цін на нафту, оскільки воно прискорить перехід світової економіки до стагнації, а то й кризи. 17 квітня МВФ опублікував квітневу доповідь «Прогноз світової економіки»¹, прогнозуючи ціну на нафту в 2018 р. 62,3 дол. США за барель та її падіння в наступні роки.

З іншого боку, новий аналітичний прогноз Банку Росії намагається показати, що дії ОПЕК+ не призведуть до суттєвого удорожчання нафти, прогнозуючи \$61 у 2018 р. та падіння нафтової ціни в наступні роки.

Ціни на російську нафту, нові експортні мита. Реагуючи на динаміку світових цін на паливні енергоносії, РФ підняла з 1 травня ц. р. ставки експортного мита на нафту, нафтопродукти та кокс, здебільшого на 7+ дол. США за тону.

Курс валют. Середній тижневий курс євро відносно американського долара підвищився на 0,2% (+0,6% на попередньому тижні), а української гривні понизився на 0,6% (+1,0%). Динаміка обмінних курсів євро та гривні була аналогічною, з урахуванням різниці у дні визначення ціни. Середні тижневі курси склали: євро/дол. США - 1,2361 (1,2338 на попередньому тижні); дол. США/гривня – 26,13 (25,98).

МВФ і Морган Стенлі. Згідно із квітневою доповіддю МВФ, «високі темпи зростання світової економіки підтримуватимуться ще 2 роки; з 2020 року темпи зростання почнуть уповільнюватися». Одночасно, Morgan Stanley попереджає про завершення поточного економічного циклу: для США і КНР у 2019 році, для Європи і Японії дещо пізніше. Слід нагадати, що минулий цикл стагнації світової економіки призвів до різкого падіння споживання природного газу та його імпорту-експорту.

НАК «Нафтогаз України» опублікувала новий прейскурант, чинний з 1 травня 2018 року, на природний газ за нерегульованим тарифом для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання. Порівняння травневого прейскуранту з попереднім свідчить, що ціни збільшено в середньому на 488 грн./ткм (+702 грн./ткм у квітні), або на 5,3% (+8,3% у квітні). Принаймні з початку 2017 року «Нафтогаз» проводить цінову політику удорожчання свого ресурсу. Ціна на газ у травні 2018 р. стала на 1759 грн./ткм вище ціни травня 2017 р. (+18%). В останні часи «Нафтогаз» пропонує ресурс помітно дорожче, ніж незалежні добувні компанії, які торгують на Українській енергетичній біржі.

Поставки «Газпрому». За період з 1 січня по 15 квітня обсяги експорту газу в дальнє зарубіжжя (ЄС без Балтії + Балкани + Туреччина) зросли на 6,3%, у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року - до 62,2 млрд. куб. м. Найбільше зростання припало на Австрію, Нідерланди, Францію та Німеччину. Найбільше зростання в абсолютному вираженні - на 2,1 мільярда кубометрів - показав провідний імпортер російського газу - Німеччина. Річна оцінка поставок російського газу Німеччині перевищує продуктивність Північного потоку.

«Чорноморнафтогаз». Уряд анексованого РФ Криму має намір передати дві славнозвісні бурові платформи Сирії.

**По всіх категоріях контрактів конкретні ціни публікуються лише у платному виданні.*

ТОВ «Нафтогазбудінформатика»

¹World Economic Outlook (April 2018)